

*Коротка Н. О.,**провідний спеціаліст із кадрових питань**Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти*

ПІСЛЯДИПЛОМНА ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА ЯК ОБ'ЄКТ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ

Анотація. У статті здійснено узагальнений аналіз післядипломної педагогічної освіти як об'єкту публічного адміністрування, запропоновано її визначення та ознаки. Зокрема, запропоновано під післядипломною педагогічною освітою як об'єкта публічного адміністрування розуміти інститут адміністративного права, норми якого регулюють суспільні відносини, що виникають під час реалізації державної освітньої політики, управлінні мережею закладів післядипломної педагогічної освіти, організації навчального процесу та надання відповідних освітніх послуг, спрямований на забезпечення потреб держави у кваліфікованих педагогічних кадрах високого рівня професіоналізму та культури, здатних компетентно і відповідально виконувати фахові функції, впроваджувати в навчальний процес інноваційні практики та підходи у викладанні, сприяти подальшому соціально-економічному розвитку суспільства.

Ключові слова: адміністративне право, вища освіта, об'єкт, освітні послуги, післядипломна педагогічна освіта, публічне адміністрування.

Постановка проблеми. Реформа вищої освіти в Україні нині набуває своїх обертів. Постійним та систематичним є процес вдосконалення нормативно-правової бази, триває активна фаза розробки різноманітних концепцій та інших програмних документів, що визначають стратегію розвитку освітянської сфери в цілому та її окремих складових (наприклад, Концепція розвитку освіти України на період 2015–2025 років; Стратегія реформування вищої освіти в Україні до 2020 року; Концепція вдосконалення правничої (юридичної) освіти відповідно до європейських стандартів вищої освіти; Концепція розвитку неперервної педагогічної освіти тощо). Власне, прийняття в новій редакції Закону України від 1 липня 2014 року «Про вищу освіту» стало фактичною нормативною основою, фундаментом реформ у цій сфері публічного адміністрування.

Безперечно, катализатором цих процесів є євроінтеграційний вектор зовнішньої політики держави, спрямований не тільки на якнайшвидший вступ України до Європейського Союзу, але й на суттєве підвищення рівня соціальних, економічних, політичних та інших стандартів.

Одною із складових сфери вищої освіти як комплексного об'єкту публічного адміністрування є післядипломна освіта, у тому числі педагогічна. Аналіз проблем, які на сьогодні є характерними для післядипломної педагогічної освіти (відсутність достатнього обсягу фінансування, низький рівень нормативного забезпечення, відсутність чіткої координації між суб'єктами адміністрування в цій сфері, певна інституційна застарілість та невідповідність європейським стандартам), свідчить про необхідність приділення істотної уваги вказаному правовому інституту з боку вчених-юристів, передусім адміністративістів та фахівців із державного управління.

Мета статті – здійснити узагальнений аналіз післядипломної педагогічної освіти як об'єкта публічного адміністрування, запропонувати її визначення та ознаки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Варто зазначити, що освіта як соціальне явище та об'єкт управління була предметом дослідження таких учених, як Л. Антошкіна, В. Берека, Т. Боголіб, В. Журавський, В. Огаренко, В. Журавський, П. Куделя, О. Куклін, В. Луговий, Т. Лукіна, В. Огаренко, О. Поступна, А. Тамм, І. Тимошенко. Окрім того, освіта як об'єкт публічного адміністрування вивчається в більшості навчальних джерел з адміністративного права, авторами яких, зокрема, є такі: В. Авер'янов [1], Л. Біла-Гіунова [2], Ю. Битяк [3], А. Васильєв [4], В. Галуцько [5], В. Гарашук [3], З. Гладун [6], Р. Калюжний [7], С. Ківалов [2], Т. Коломоєць [8], В. Колпаков [9], О. Кузьменко [9], О. Миколенко [4], С. Стеценко [10], В. Шкарупа [7] та інші. Разом із тим варто підкреслити, що в адміністративно-правовій доктрині на разі відсутні фундаментальні та комплексні наукові дослідження післядипломної педагогічної освіти як об'єкту публічного адміністрування, що й зумовлює актуальність вказаної тематики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Післядипломна освіта є складовою національної системи освіти, яка функціонує у відповідності до Конституції України, Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про позашкільну освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про інтелектуальну власність», «Про інноваційну діяльність», «Про професійний розвиток працівників» та інших актів законодавства, що регламентують діяльність у галузі освіти України.

Метою післядипломної освіти є задоволення індивідуальних потреб фахівців в особистому та професійному зростанні, підвищення їх конкурентоспроможності відповідно до суспільних потреб, а також забезпечення потреб держави у кваліфікованих кадрах високого рівня професіоналізму та культури, здатних компетентно і відповідально виконувати фахові функції, впроваджувати у виробництво нові технології, сприяти подальшому соціально-економічному розвитку суспільства [11].

У ст. 47 Закону України від 1 липня 2014 року «Про вищу освіту», закріплено легальне визначення післядипломної освіти як спеціалізованого вдосконалення освіти та професійної підготовки особи шляхом поглиблення, розширення та оновлення її знань, умінь і навичок на основі здобутої раніше вищої освіти (спеціальності) або професійно-технічної освіти (професії) та практичного досвіду.

Післядипломна освіта включає спеціалізацію (профільна спеціалізована підготовка з метою набуття особою здатності виконувати окремі завдання та обов'язки, що мають особливості в межах спеціальності); перепідготовку (професійне навчання, спрямоване на оволодіння іншою професією працівниками, які здобули первинну професійну підготовку); підвищення кваліфікації (підвищення рівня готовності особи до виконання її професійних завдань та обов'язків або набуття особою здатності виконувати додаткові завдання та обов'язки шляхом набуття нових знань і умінь у межах професійної діяльності або галузі знань); стажування (набуття особою досвіду виконання завдань та обов'язків певної професії)

ної діяльності або галузі знань). Натомість формами післядипломної освіти, відповідно до Закону України «Про вищу освіту», є такі: професійне навчання працівників робітничим професіям; асистентура-стажування; інтернатура; лікарська резидентура; клінічна ординатура тощо [12].

Цікаво, що в проекті Закону України «Про післядипломну освіту», пропонується дещо інше визначення цього поняття. Так, розробники вказаного проекту вважають за необхідне уточнити, що післядипломна освіта може стосуватись не тільки знань, умінь і навичок, але й «інших компетентностей» особи, а також може полягати й у «здобутті іншої спеціальності та професії в межах здобутого раніше освітньо-кваліфікаційного рівня та практичного досвіду» та акцентувати увагу на імперативності вказаного інституту для особи працівника, «яке є обов'язковою складовою професійного росту працівника» [13]. На нашу думку, так би мовити, перспективний варіант вказаної дефініції теж розкриває сутність цього правового інституту і при цьому виглядає більш змістовним ніж визначення, закріплене в Законі України «Про вищу освіту». У першу чергу, слід підкреслити, що схвальною є спроба законотворця наголосити на обов'язковості постійного та невинного професійного зростання працівника та його компетентності незалежно від організаційно-правової форми або форми власності підприємства, установи, організації, на яких працює особа.

Натомість післядипломна педагогічна освіта являє собою певний інституційний механізм професійної підготовки педагогів. Вона здійснюється шляхом підвищення кваліфікації, навчання за спеціалізацією та проходження стажування. Надання відповідних освітніх послуг здійснюється, як правило, мережею інститутів післядипломної педагогічної освіти. Разом із тим підвищення кваліфікації педагогічних працівників здійснюється також і на факультетах (інститутах) педагогічних академій, університетів та класичних університетів.

Як і післядипломна освіта в цілому, професійна перепідготовка, підвищення кваліфікації та стажування педагогів, зокрема, спрямоване насамперед на задоволення потреб держави у фахових та компетентних кадрах: вчителів середніх навчальних закладів, викладачів вищої школи тощо. Іншими словами, післядипломна педагогічна освіта має публічний характер, і, відповідно, регулюється нормами публічного права. У зв'язку із цим цілком логічно буде вважати, що післядипломна педагогічна освіта являє собою самостійний інститут адміністративного права, норми якого регулюють групу однорідних суспільних відносин, пов'язаних із перепідготовкою, підвищенням кваліфікації та професійним навчанням педагогів. Разом із тим слід підкреслити, що хоча суспільні відносини в цій сфері й регулюються, як правило, нормами адміністративного права, проте окремі групи відносин врегульовуються нормами трудового (наприклад, між приватним роботодавцем та найманим працівником тощо) та цивільного права (наприклад, між закладом освіти та фізичною особою щодо надання освітніх послуг тощо).

Суб'єктний склад у цій сфері формується залежно від виду конкретних суспільних відносин. Так, наприклад, якщо ми ведемо мову про надання певних освітніх послуг, то учасниками таких відносин будуть виступати заклади освіти та фізичні особи. Якщо ж справа стосується безпосередньо адміністрування післядипломної педагогічної освіти, то суб'єктами вказаних відносин, з одного боку, є навчальні заклади післядипломної освіти, з іншого – органи адміністрування освітою (наприклад, Кабінет Міністрів України, Міністерство освіти і науки України, його територіальні органи, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування та їх виконавчі органи тощо).

Висновки. Отже, вищевикладене дозволяє окреслити загальні ознаки післядипломної педагогічної освіти як об'єкта публічного адміністрування. Зокрема, такими рисами є:

1. Публічний характер, який зумовлений метою та завданнями післядипломної педагогічної освіти, а саме: забезпечення потреб держави у кваліфікованих кадрах високого рівня професіоналізму та культури, здатних компетентно і відповідально виконувати фахові функції, впроваджувати у виробництво нові технології, сприяти подальшому соціально-економічному розвитку суспільства.

2. Післядипломна педагогічна освіта є інститутом підгалузі освітняського права в межах галузі адміністративного права, оскільки його складає сукупність правових норм, які регулюють певну групу однорідних суспільних відносин, що виникають у сфері післядипломної освіти.

3. Об'єктом регулювання виступають суспільні відносини, що виникають у цій сфері, зокрема: відносини, пов'язані зі спеціалізацією, перепідготовкою, підвищенням кваліфікації, стажуванням тощо.

4. Суб'єктами відносин, що виникають, є органи адміністрування та заклади післядипломної освіти. Систему суб'єктів післядипломної освіти складають такі: мережа навчальних закладів (підрозділів) післядипломної освіти й установ, що забезпечують реалізацію державної політики у сфері післядипломної освіти на основі цього закону; органи адміністрування освітою, що регулюють процеси функціонування й розвитку мережі навчальних закладів післядипломної освіти (Кабінет Міністрів України, Міністерство освіти і науки України, його територіальні органи, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування та їх виконавчі органи); фізичні особи як замовники відповідних освітніх послуг.

На підставі вищевикладеного, керуючись нормативним визначенням післядипломної освіти, окресленими ознаками післядипломної педагогічної освіти, можна запропонувати власний варіант дефініції «післядипломна педагогічна освіта як об'єкт публічного адміністрування», а саме: інститут адміністративного права, норми якого регулюють суспільні відносини, що виникають під час реалізації державної освітньої політики, управління мережею закладів післядипломної педагогічної освіти, організації навчального процесу та надання відповідних освітніх послуг, спрямований на забезпечення потреб держави у кваліфікованих педагогічних кадрах високого рівня професіоналізму та культури, здатних компетентно і відповідально виконувати фахові функції, впроваджувати в навчальний процес інноваційні практики та підходи у викладанні, сприяти подальшому соціально-економічному розвитку суспільства.

Література:

1. Адміністративне право України. Академічний курс : [підручник] : у 2 т. / ред. кол. : В.Б. Авер'янов (голова) та ін. – К. : ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2007– . – Т. 1 : Загальна частина. – 592 с.
2. Адміністративно-процесуальне (судове) право України : [підручник] / С.В. Ківалов та ін. – О. : Юридична література, 2007. – 312 с.
3. Адміністративне право України : [підручник] / [Ю.П. Битяк, В.М. Гарашук, О.В. Дьяченко та ін.] ; за заг. ред. Ю.П. Битяка. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – 544 с.
4. Васильев А.С. Административное право Украины. Общая часть : [учебное пособие] / А.С. Васильев. – Х. : Одиссей, 2003. – 288 с.
5. Адміністративне право України в сучасних умовах (виклики початку XXI століття) : [монографія] / [В.В. Галуцько, В.І. Олефір, М.П. Пихтін та ін.] ; за заг. ред. В.В. Галуцька. – Херсон : ВАТ «Херсонська міська друкарня», 2010. – 378 с.
6. Гладун З.С. Адміністративне право України : [навч. посібник] / З.С. Гладун. – Тернопіль : Карп-бланш, 2004. – 579 с.
7. Забарний Г.Г. Адміністративне право України : [посібник для під-

- готовки до іспитів] / Г.Г. Забарний Р.А. Калюжний, О.В. Терещук, В.К. Шкарупа. – К. : Вид. Паливода А.В. – 2001. – 194 с.
8. Коломосць Т.О. Адміністративне право України. Академічний курс : [підручник] / Т.О. Коломосць. – К. : Юрінком Інтер, 2011. – 576 с.
 9. Курс адміністративного права України : [підручник] / В.К. Колпаков, О. В. Кузьменко, І. Д. Пастух, В. Д. Сущенко та ін. – 2-е вид., перероб. і допов. – К. : Юрінком Інтер, 2013. – 872 с.
 10. Стеценко С.Г. Адміністративне право України : [навч. посібн.] / С.Г. Стеценко. – К. : Атіка, 2007. – 624 с.
 11. Положення про післядипломну освіту у сфері вищої освіти України : Проект [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.mon.gov.ua/img/zstored/files/pol_pisla_dip_osv.doc.
 12. Про вищу освіту : Закон України від 01 липня 2014 року // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 37–38. – Ст. 2004.
 13. Про післядипломну освіту : Проект Закону України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/ua/pr-viddil/1312/1390288033/1402407744/>.

Короткая Н. А. Последипломное педагогическое образование как объект публичного администрирования в Украине

Аннотация. В статье сделан обобщенный анализ последипломного педагогического образования как объекта публичного администрирования, предложено его определение и признаки. В частности, предложено понимание последипломного образования как института административного права, нормы которого регулируют общественные отношения, возникающие при реализации государственной образовательной политики, управлении сетью заведений последипломного педагогического образования, организации учебного процесса и предоставления соответствующих образовательных услуг, направленный на обеспечение потребностей государства в квалифициро-

ванных педагогических кадрах высокого уровня профессионализма и культуры, способных компетентно и ответственно выполнять профессиональные функции, внедрять в учебный процесс инновационные практики и подходы в преподавании, способствовать дальнейшему социально-экономическому развитию общества.

Ключевые слова: административное право, высшее образование, объект, образовательные услуги, последипломное педагогическое образование, публичное администрирование.

Korotka N. Postgraduate education as an object of public administration in Ukraine

Summary. This article provides general analysis of Postgraduate Education as an object of public administration offered its definition and characteristics. In particular, under the proposed service teacher training as an object of public administration to understand the institution of administrative law, the rules which govern social relations that arise during the implementation of the national education policy, network management graduate teacher education, the educational process and to provide appropriate educational services aimed the needs of the state in qualified teaching personnel high level of professionalism and culture that can competently and responsibly perform professional functions implemented in the educational process of innovative practices and approaches to teaching, to promote the socio-economic development of society.

Key words: administrative law, higher education, object, educational services, postgraduate teacher education, public administration.